

Vyznání křesťana-ekologa

Skutečnost, že jsem křesťanem, byla pro mne od mládí velice důležitá. Vystudoval jsem na pražské Matematicko-fyzikální fakultě učitelství matematiky a fyziky. Předmět studia fyziky - svět či vesmír s jeho zákonitostmi - jsem vnímal jako ten svět, který stvořil Bůh. Když jsem studoval, mluvilo se hodně o zbrojení a odzbrojení; bylo známo, že zbrojní potenciál je tak silný, že může zničit stávající formu života na zemi. Žili jsme tehdy za železnou oponou a o nových ve světě se šířících myšlenkách jsme se dovídali jen okrajově. Avšak informace jak o tom, že člověk i svou "mírovou" činností může vážně narušit podmínky života, tak i o vznikajících zelených hnutích ke mně dorazily a začal jsem si uvědomovat, že křesťanskou víru je nezbytné promítnout i do vztahu k životnímu prostředí. O iniciativách na jeho ochranu, které v naší zemi vznikaly před rokem 1989, jsem ovšem nevěděl. A tak veřejně jsem svou "zelenou" orientaci vyjadřoval až po roce 1989. Krátce jsem byl členem Strany zelených; zklamalo mě, že jsem se tam setkal více s různým politizováním než s opravdovým zájmem o životní prostředí.

Evangelium formuje naše vztahy, a tak má co říci i pro náš vztah k životnímu prostředí. Není možné zůstat netečnými k ničení toho, co Bůh stvořil a na čem mu neustále záleží. Ve známém verši J.3.16 čteme o tom, že Bůh tak miloval **svět**, že dal svého Syna... Na to, že předmětem Boží lásky je celý svět, celé stvoření, se často zapomíná, či - snad mohu říci - zapomínalo. Vědomí této šíře Boží lásky výrazně ovlivňuje mou kazatelskou činnost (výpomocným kazatelem jsem byl od r. 1993, presbyterskou ordinaci jsem přijal r. 1996). Prostřednictvím jednoho přítele¹ se některá má kázání dostala v době, kdy zakládal Společnost pro trvale udržitelný život (STUŽ), k Ing. Josefu Vavrouškovi, prvnímu a poslednímu československému ministru životního prostředí. Byl velkou osobností. Zdůrazňoval souvislost vztahu k životnímu prostředí s mezilidskými vztahy, s přijatým hodnotovým systémem. Nepovažoval se za křesťana, avšak propagoval doslova Kristovské hodnoty. Velice stál o začlenění křesťanů do svých snah. Přirozeně, že jsem vděčně přijal pozvání setkat se s ním a stal jsem se členem STUŽ. Škoda, že přátelství s ním trvalo jen poměrně krátce; bylo přerušeno jeho tragickou smrtí v březnu 1995.

V druhé polovině posledního desetiletí 20. století vznikla v rámci České křesťanské akademie (ČKA) Ekologická sekce. U jejího založení byla řada úžasných osobností, mezi nimi např. Bedřich Moldan, Bohuslav Blažek, Ivan Dejmal, Jan Bednář, Jan Čerovský, Jan Heller, Libor Ambrozek, Otto Mádr, Pavel Trpák či Václav Mezřický. Řídil ji Ing. Miloslav Šindlar, odborník na revitalizaci vodních toků. Jako jeden z hlavních cílů si sekce vzala

---

¹ RNDr. Miroslava Martiše

zvyšování křesťanské a církevní odpovědnosti za životní prostředí. Mnozí zakládající členové sekce však byli příliš vytíženi svými pracovními úkoly, pro životní prostředí velice přínosnými, že na vlastní činnost v sekci jim čas nezbyval. V sekci jsem se účastnil činnosti skupiny pro teologické otázky, odborně vedené katolickým morálním teologem Otou Mádrem a evangelickým starozákonníkem Janem Hellerem a považuji se za vděčného žáka těchto vzácných bratří. Velké a užitečné pracovní vytížení dolehlo časem i na Ing. Šindlara, který proto na vedení sekce rezignoval. Když se nedařilo najít jeho nástupce, nabídl jsem se k vedení sekce na přechodnou dobu. Nakonec z toho bylo více než 10 let. Věřím, že jsme na cestě k "ozeleňování" církvi kus práce vykonali. A důležitá je v sekci také atmosféra ekumenické spolupráce a vzájemnosti, podporovaná vědomím odpovědnosti.

Na své cestě křesťana-ekologa jsem musel řešit i vztah k různým environmentálním organizacím (Arnika, Duha, Děti Země apod.). Viděl jsem mezi jejich členy a spolupracovníky úžasnou obětavost a nasazení pro různé záležitosti, týkající se životního prostředí. Možná i díky kritickému myšlení získanému studiem matematiky jsem si však začal uvědomovat, že některé akce těchto nadšených lidí nemusejí životnímu prostředí pomoci. Jde např. o jadernou energetiku, proti níž většina ekologických aktivistů bojuje. Zpravidla prosazují orientaci jen na obnovitelné zdroje. Jejich širší využití však s sebou nese řadu problémů, ať už technických, ekonomických či organizačně legislativních. Někteří aktivisté s odporem k jaderným zdrojům jdou tak daleko, že dokonce dávají přednost fosilním zdrojům (myslí především na zemní plyn), přispívajícím k oprávněně obávanému růstu podílu oxidu uhličitého v atmosféře. Jaderná energetika není bez problémů, avšak své, možná ještě větší, problémy mají i jiné energetické zdroje, nejen využívající fosilní paliva, nýbrž i obnovitelné.

Zájem o zachování a zlepšování životního prostředí a v rámci osobních možností angažovanost pro ně patří ke křesťanskému životu. Co to však konkrétně znamená, nemusí být, a často není, zcela zřejmé. Rozhodně je dobré o přírodě, jejích zákonech a fungování co nejvíce vědět a nevnímat ji jen jako zásobárnu zdrojů ani jen jako životní prostředí, nýbrž vidět v ní Boží dílo, které je nám lidem svěřeno, které smíme užívat, o něž máme pečovat, a které je součástí našich osobností. Všechny naše lidské zásahy do přírody mají být šetrné a citlivé.

Řada dobrých environmentálních návyků se stala či stává součástí běžné životní praxe. Třídí se odpad, leckde se šetří surovinami i energií. Energie je stěžejním problémem životního prostředí. Každá její přeměna je spojena s určitou degradací, tedy znamená nevratný krok směrem ke zkáze, k zániku. (Tuto jednosměrnost přírodních procesů vyjadřuje pojem [entropie](#), jemuž byl věnován článek v ČB 2007, č.7.) Nelze nemít radost z rostoucího důrazu na energetickou šetrnost staveb. A i jinde a jinam stále více

pronikají šetrné technologie. Nicméně přínosy tohoto vývojového rysu jsou převáženy dopadem našeho celkového životního stylu, charakterizovaného rostoucí náročností. Úspora provozu nových staveb a strojů bývá menší než škody způsobené brzkým zastaráváním a často jen módními trendy vyvolanou touhou po brzkých inovacích. Kapitalismus, který jsme před necelým čtvrt stoletím přejali jako osvědčený systém organizace společnosti, se ukazuje být slepou uličkou, ba spíše cestou k záhubě, ke kolapsu. Stálý materiální růst, na němž je vystaven, není z podstaty věci možný. Jsem přesvědčen, že veškerý přínosy úsporných technologií (a mezi ně patří i třídění odpadu jako "domácnostní technologie") i snahy ekologických aktivistů odvrátit některé akce zřetelně životnímu stvoření škodící nejsou s to zachránit přírodu před lidskou stupiditou a chamtivostí. Změna životního stylu, životních hodnot je nezbytná. Konec konců, už před dvěma desetiletími cestu změny hodnotového systému doporučoval Josef Vavroušek, a to nejen pro její prospěšnost pro přírodu, nýbrž i pro člověka samého, pro společnost i pro jednotlivce.

Jak však počínání člověka změnit? Co dělat proti kultu pohanského boha zvaného Hrubý domácí produkt či Mamona. Hospodin, všemohoucí Bůh a Stvořitel jako první příkázání klade: Nebudeš mít jiného boha mimo mne. Jenže většina lidí Boží hlas odmítá. Víme, že Bohu na jeho stvoření stále záleží, že mu záleží na člověku, a to navzdory lidskému hříchu. Ve Starém zákoně to úžasně potvrzuje autor 8. žalmu, a - jak už jsem připomněl - nejvýraznějším dokladem toho je seslání Ježíše Krista na svět, Jeho obět' na kříži, následovaná vzkříšením a sesláním Ducha sv. Bůh tak završil stvořitelské dílo spasením. **Stvoření i spasení se týká celého světa. Ježíš o sobě říká: "Já jsem ta cesta, pravda i život". On je i cestou k řešení ekologických problémů. Kázat evangelium je pro životní prostředí důležitější než cokoli jiného. Evangelium v plnosti, bez lidských přívlastků, bez omezení na naši kulturu a tradici. Ježíšovou cestou mohou jít i mnozí, kdo ho ústy nevyznávají, avšak řídí se Jeho učením, přijímají Jeho hodnotový systém a plní Jeho vůli. Věřím, že On je jedinou cestou. S norským spisovatelem T. Gulbranssenem vyznávám "Není jiné cesty".**

Jiří Nečas

Praha, červenec 2012

Vyšlo: *Není jiné cesty. Český bratr 88 (2012), č.8, s.11-13* ; posláno též Zpravodaji STUŽ

Drobné formální úpravy duben 2019